

Castells de sorra

Aquesta proposta didàctica està adreçada a l'alumnat d'Educació Secundària. Les activitats poden ser útils per a l'àrea de Ciutadania i Drets Humans, de Ciències Socials, d'Ètica, tutories, etc., i també per a qualsevol docent interessat en el tema. L'objectiu d'aquesta proposta és reflexionar sobre les causes i les conseqüències de la crisi econòmica global i plantejar-nos solucions alternatives.

Activitat inicial

► ACTIVITATS pàg. 1

Objectius

- **Motivar la reflexió a partir d'imatges relacionades amb la crisi.**
- **Relacionar les característiques comunes entre les diferents fotografies.**
- **Generar les primeres impressions sobre la crisi.**

Orientacions

Aquesta activitat ens permetrà començar la feina sobre la crisi econòmica a partir de les primeres impressions de l'alumnat. És important que en aquesta activitat dediquem un primer espai a una breu reflexió individual per tal que després es pugui argumentar i exposar les conclusions a les quals s'ha arribat. Segons el grup-classe, es poden fer grups més petits per a la discussió o per arribar a acords. En qualsevol cas, el professor o professora ha de facilitar i canalitzar que l'alumnat se centri en allò que suggereixen les imatges a partir d'allò

que ells i elles han sentit en el seu entorn. També és important que les conclusions individuals o en grups es puguin recollir en el quadern dels i les alumnes, o bé en forma de mural o pòster. Això facilitarà l'avaluació de l'activitat.

Què és la crisi?

► ACTIVITATS pàg. 2

Objectius

- **Aclarir alguns conceptes bàsics de la idea de crisi i alguns termes econòmics que ens permetin comprendre la crisi actual.**
- **Identificar els diferents protagonistes i responsables d'aquesta crisi econòmica des d'una perspectiva àmplia.**

Orientacions

Començarem per fer un primer aclariment del que entenem per crisi econòmica, ja sigui amb una breu pluja d'idees amb l'alumnat, ja sigui amb l'explicació que pugui fer el professor o professora. En qualsevol dels dos casos, caldria que un cop s'ha entès el concepte de crisi econòmica tradicional, poguéssim aturar-nos a identificar altres tipus de crisi –com ara l'energètica, l'ecològica, la humanitària

o fins i tot l'emocional–, moltes de les quals són més profundes, tenen més repercussions i estan estretament vinculades entre si. Per fer-ho, el dossier pot ser aclaridor.

Com hem arribat fins aquí?

Activitats 4 i 5:

► ACTIVITATS pàg. 2

Objectius

- **Entendre quin va ser el detonant d'aquesta crisi.**
- **Identificar els pilars sobre els quals se sustenta el sistema econòmic actual.**
- **Fer aflorar els sentiments que ens provoca l'anàlisi de les causes.**

Orientacions

Les activitats 4 i 5 pretenen situar l'alumnat en el que va ser l'origen d'aquesta última crisi. Es tracta que l'alumnat entengui, a través del text i de la notícia, el caos que va provocar en el sistema financer la sortida a la llum de la insolvència i la descapitalització de grans grups financers. Per aprofundir i aclarir els termes d'aquesta situació us remetem al dossier, que amplia i desenvolupa

alguns dels aspectes fonamentals d'aquest moment que van fer recordar el "crack del 29". Així mateix, seria molt convenient fer aflorar i treballar les emocions del nostre alumnat davant la situació provocada en pocs dies, en la qual es van enfonsar en cadena grans empreses del sistema financer, pilar bàsic del sistema econòmic actual, en una espiral que semblava imparable.

Activitat 6:

► ACTIVITATS pàg. 3

Objectius

- **Desvelar les arrels profundes d'aquesta crisi.**
- **Expressar diferents conclusions respecte al funcionament del sistema capitalista.**
- **Reflexionar i ser conscients que formem part d'aquest sistema.**

Orientacions

L'activitat 6 es presenta com un exercici en el qual el nostre alumnat, partint de les lectures tant del text com de les notícies de premsa seleccionades, pugui buscar la relació de les diferents idees que apareixen en aquests textos. Aquesta tasca es pot presentar com una cosa que puguin investigar i compartir en petits grups, o bé treballar-ho individualment. Es tractaria, en definitiva, de relacionar el fet de la concentració de capital (notícia

1), l'elevat endeutament de les famílies (notícia 2) i la desocupació (notícia 3), prenent com a referència les claus del funcionament del sistema que es desvelen en el text. Així mateix, per treballar el text final es pot convidar l'alumnat a fer-ne una lectura atenta o bé fer-ne una lectura col·lectiva, després de la qual es faria un comentari i una valoració sobre les afirmacions que s'hi recullen que l'alumnat vulgui destacar.

Què ens està passant?

Activitat 7:

► ACTIVITATS pàg. 4

Objectius

- **Mostrar els efectes de la crisi a través de les aportacions personals i de grup.**
- **Acostar-nos als aspectes més vivencials de la crisi.**

Orientacions

Es tracta d'una activitat individual després de la qual s'ha de fer una posada en comú per poder elaborar entre tots una llista molt més àmplia, que reculli el major nombre d'aportacions possibles. Es proposa una pregunta molt oberta, ja que la intenció és que aflorin les seves vivències, intentant no generar situa-

cions que puguin resultar violentes per a aquelles persones que no vulguin revelar les conseqüències que estan vivint en el seu entorn més proper.

Després de la llista servirà per fer part de l'activitat número 10.

Activitats 8, 9 i 10:

► ACTIVITATS pàg. 4-5

Objectius

- **A través de les imatges del còmic, deduir quines són les conseqüències de la crisi als països del Sud.**
- **Fer evidents altres crisis que estan reflectides en les vinyetes, com ara la crisi alimentària o l'energètica.**
- **Destacar i reflexionar sobre situacions injustes que es donen en els països del Sud, com ara la precarietat laboral o la negació d'ajudes per part dels bancs rescatats, etc.**
- **Comparar els efectes de la crisi als països del Nord i als del Sud.**

Orientacions

S'ha utilitzat el recurs del còmic per poder abordar diferents temes, tal com hem exposat en els objectius anteriors, i per tal que els i les alumnes s'imaginin les conseqüències de la crisi als països del Sud sense que nosaltres les fem evidents per mitjà d'un text o de testimonis. No obstant això, aquests testimonis es poden utilitzar més endavant, com un bon reforç, quan ja s'ha fet aquest esforç de creació. Aquí també haurem de posar en comú les idees reflectides en les vinyetes; fins i tot seria interessant poder exposar-les a la classe i que els alumnes poguessin comentar-les i fer una llista única, imprescindible per fer després el treball de comparació.

Si en algun moment la realització del dibuix és un problema, sempre es pot optar per redactar un petit text o per fer una descripció d'allò que hi hauria d'aparèixer.

En l'activitat 10 l'alumnat farà el treball de comparació entre la llista de l'activitat 7 (conseqüències als països del Nord) i l'elaborada a partir dels dibuixos de la 8 (conseqüències als països del Sud). Ens hem de fixar en les semblances però sobretot en allò que ens separa: protecció i cobertura social, drets laborals, migració d'algun familiar,... Per poder fer més evidents aquestes diferències, en l'activitat 9 hem afegit les dades d'indicadors de desenvolupament que ens haurien de permetre concloure que no tots els països poden fer front de la mateixa manera a aquesta situació de crisi.

Com sortim de la crisi?

Activitat 11:

► ACTIVITATS pàg. 7

Objectius

- **Analitzar algunes de les solucions proposades per sortir de la crisi i reconèixer quins són els arguments que les sostenen.**
- **Contrastar cadascuna d'aquestes solucions i expressar els avantatges i els inconvenients de cadascuna.**

Orientacions

Es tracta que enfrontem, amb la lectura i l'anàlisi dels textos, dos plantejaments contraposats per sortir de la crisi. Per fer-ho es proposa que intentin identificar els avantatges i els inconvenients, així com les conseqüències, de totes dues solucions formulades. Seria convenient que l'alumnat intentés identificar-

les de manera individual, i que es fes èmfasi en el fet que valorin, un cop sospesades, quina pot ser una solució real al problema de la crisi.

Activitat 12:

► ACTIVITATS pàg. 7

Objectius

- **Posicionar-se davant les diferents argumentacions exposades.**
- **Argumentar, dialogar i consensuar quina estratègia i solució és més convenient.**

Orientacions

L'activitat 12 es planteja com una posada en comú del que ha treballat i conclòs cadascun dels i les alumnes, així com, el que és més important, intenta consensuar una posició comuna en el grup-classe. Potser la millor fórmula per fer-ho seria establir un diàleg raonat en el

qual cada alumne pogués exposar les seves conclusions i se sotmetessin a valoració, seguint un criteri de racionalitat, de cerca de la veritat i de comptar amb totes les persones sense exclusió.

Com podem contribuir al canvi?

► ACTIVITATS pàg. 8

Objectius

- **Aportar la visió de crisi com una oportunitat per al canvi.**
- **Ser conscients que podem contribuir individualment i col·lectivament al fet que es produeixin els canvis que volem.**

Orientacions

El text d'Einstein ens servirà per donar la visió positiva de la crisi. Partirem d'una reflexió personal que es compartirà en grup. És important que destaquem, altre cop, que Einstein no s'està referint a aquesta crisi econòmica que estem vivint, sinó a qualsevol crisi i de qualsevol mena.

En l'activitat 15 es planteja el repte de buscar solucions alternatives. És el moment de fer el resum de tot el que s'ha treballat. Podem dinamitzar aquesta feina començant pel concepte de crisi econòmica, les seves causes i conseqüències al Nord i al Sud i les solucions plantejades pels governs. És important recordar que les crisis en el sistema financer són cícliques, així que en aquesta activitat ens haurem de plantejar solucions diferents per trencar amb aquest cicle. L'activitat 16 ens planteja algunes propostes alternatives, unes de més globals i unes de més

específiques. L'objectiu d'aquesta activitat no és aprofundir en cadascuna sinó veure que es poden plantejar solucions alternatives. Les comentarem en grup, donant peu que se n'expliquin altres que es coneguin. Aquesta activitat s'acabarà amb un exercici que farem en grups, en el qual ens plantejarem el nostre paper i ens comprometrem individualment i col·lectivament per contribuir al canvi.